

УДК 745.54(075.4)

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2020-1-16>**Ковальчук Тетяна Петрівна**

старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
художньо-графічного факультету
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна

Рудой Вадим Володимирович

асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
художньо-графічного факультету
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна

УМОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглядаються особливості декоративно-прикладного мистецтва та акцентується увага на методичних засадах викладання дисципліни. Окреслюється, що проблеми підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва виявляють сутність декоративно-прикладного мистецтва як особливого виду професійної підготовки, що є цілеспрямованим процесом формування особистості майбутнього художника-педагога декоративно-прикладного мистецтва, що базується на синтезі освіти, мистецтва і художньої практики, здійснюється через поєднання педагогічного, естетичного, мистецькознавчого, народознавчого та прикладного аспектів.

На основі розкриття ефективної ролі декоративно-прикладного мистецтва виявляється потенціал декоративно-прикладного мистецтва у формуванні креативності майбутніх фахівців. Визначено низку педагогічних умов ефективності формування креативності майбутніх фахівців засобами декоративно-прикладного мистецтва. Обґрунтовано, що специфіка такої підготовки полягає у комплексі впровадження педагогічних, декоративно-прикладних та народознавчих аспектів, що уможливорює загалом інтегрування майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва у процес освоєння основ мистецтва; засвоєння особливого досвіду художньо-творчої діяльності у галузі декоративно-прикладного мистецтва, формування особистісних здатностей для створення художніх, образних по суті виробів; осягнення естетичного значення декоративно-прикладного мистецтва шляхом формування загально-прийнятих підходів до оцінки художніх явищ; опанування певного виду декоративно-прикладного мистецтва як традиційного культурного здобутку українського народу.

Розкриваються перспективні подальші дослідження питань, які стосуються навчально-виховного процесу та умов підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, зокрема вивчення змісту, інноваційних форм та методів підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, професійна підготовка, креативність, компетентність, креативна компетентність.

Вступ. В сучасності постала проблема становлення й розвитку фахівця декоративно-прикладного мистецтва такого рівня, який здатний поєднати в своїй професійній діяльності минулий і сучасний досвід у їх синтезі, а також на засадах цього бути одночасно художником і педагогом. Ці обставини ініціюють процеси перетворень у вищій освіті і, як наслідок, зумовлюють певні стратегії щодо змін у методології навчання в сучасній художньо-педагогічній освіті.

Становлення майбутнього фахівця як творчої особистості у процесі вивчення декоративно-прикладного мистецтва сьогодні фактично лише декларується в контексті загальних положень, а зміст програм і навчальних планів дисципліни не відображає повною мірою умови створення концепції та етапів самого процесу навчання.

Загалом виявляється, що і до цього часу актуальним є продовження дослідження декоративно-прикладного мистецтва в контексті формування креативності майбутніх фахівців мистець-

кого профілю в умовах вищої професійної освіти із урахуванням умов становлення творчої особистості нового рівня, і це ще не в повній мірі відображається як предмет уваги у змісті програм і навчальних планів вищих навчальних закладів.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є розгляд та аналіз методів досягнення креативності у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва у процесі навчання та розкриття умов формування професійної підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Обґрунтувати суттєві принципи концептуальних засад навчального процесу декоративно-прикладного мистецтва. На основі результатів, що базуються на узагальненні досліджень та систематизації практичного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, розкрити умови формування їх креативності.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні застосовуються загальнонаукові методи і підходи, а саме: теоретичного рівня: аналіз і синтез, абстрагування та конкретизація, аналогія та узагальнення, емпіричного рівня: педагогічне спостереження, розгляд етапів – від теорії і до практики, оцінювання результатів поетапного створення композиції, ескізу і роботи.

Відповідно до цілі та завдань для комплексного створення умов навчального процесу методологічно виправдано поєднання системного підходу, особистісно зорієнтованого підходу із конкретизацією його принципів засад щодо змістово-творчого дискурсивного вирішення поставлених завдань, звернення особливої уваги на стратегію системно-педагогічного дослідження результатів сформованості креативності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Провідною метою цього дослідження є виявлення ступеню потреби студентів у самопізнанні, самовдосконаленні і самореалізації, ступеню розуміння сутності художньо-педагогічної діяльності.

Результати дослідження. У дослідженнях педагогічної спрямованості (Н. Аніщенко, Н. Ганнусенко, І. Зязюн, О. Комаровська, Л. Кондрацька, Л. Масол, Б. Неменський, С. Нічкало, О. Олексюк, О. Оніщенко, Ю. Орлов, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова, О. Шевнюк, Б. Юсов) обґрунтовуються провідні аспекти підготовки педагогів мистецького профілю, і більшість переконливо доводить, що формування майбутнього фахівця як творчої особистості може здійснюватися за допомогою різноманітних засобів.

Сучасні дослідники професійної підготовки майбутніх фахівців розглядають творчу особистість як системно структуровану цілісність, формування якої зумовлено індивідуально орієнтованою та цілеспрямованою системою професійної освіти. Цієї точки зору дотримуються сучасні дослідники в галузі теорії особистості (А. Асмолов, А. Бодальов, В. Маслов, В. Сімонов, М. Удовенко), творчого розвитку особистості (О. Анісімов, А. Бакушинський, В. Біблер, В. Зінченко, С. Сисоєва, Б. Теплов), у сфері психології професійної діяльності (А. Асмолов, Г. Балл, С. Вітвицька, Г. Данилова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Маркова, Б. Мейлах, Г. Нагорна, В. Параніч, О. Пехота, Л. Савенкова та інші).

Одним із важливих висновків, як вважаємо, є те, що в результаті виконання умов формування майбутнього професіонала встановлюється певний рівень сформованості професіоналізму творчої особистості – тієї якості, яка «поєднує в собі компетентність в оцінці ставлення особистості до різних аспектів професійної діяльності, а також цілу структуру соціальних, власне професійних, морально-мотиваційних компонентів» і виявляється у комунікативних вміннях (соціальний компонент), компетентності (професійний компонент), ставленні до професійної діяльності, в сумлінності та у потребі до самовдосконалення». При цьому виокремлюємо положення, що «поєднання психологічного, феноменологічного та методологічного підходів на основі рефлексивного смислоутворення дає можливість забезпечити зв'язок між професійною педагогічною і спеціальною художньо-естетичною підготовкою майбутніх учителів мистецьких дисциплін шляхом смислової саморегуляції» [7, с. 15].

У контексті уваги до процесу та результатів професійної підготовки можливо звернути увагу на думку С. Гончаренка, що «зміст професійної підготовки передбачає не лише оволодіння особистістю теорією і технологією майбутньої діяльності, формування спеціальних практичних умінь і навичок, але й вироблення психологічних, морально-етичних якостей, необхідних

фахівцеві для праці в обраній галузі та досягненні обраних цілей, орієнтації у мінливій соціокультурній ситуації, підвищенні конкурентоздатності» [3, с. 384].

З огляду на нашу концепцію дослідження креативність привертає увагу і до базових ключових і предметних частин професійної компетентності. Сьогодні «креативність» пов'язується із компетентністю (праці Н. Вересоцької, І. Ісаєва, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Ломакіна, В. Нестерова, І. Підласого, Дж. Равена, В. Сластьоніна та ін.), і із головних положень слідує, що «компетентність – це усталена готовність і спроможність особистості до функціонування зі «знанням справи», а «в основі концепції компетентності лежить ідея виховання компетентної людини й працівника, який не лише має необхідні знання, професіоналізм, але й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання, й бере на себе відповідальність за певну діяльність» [1, с. 24].

Функції декоративно-прикладного мистецтва у навчальному процесі майбутніх фахівців розкрито у працях Є. Антоновича, К. Духаніна, Р. Захарчук-Чугай, М. Кагана, О. Рудницької. Про вагомий психолого-педагогічний і виховний потенціал народної художньої творчості, її навчально-виховний вплив на особистість свідчать дослідження сучасних педагогів (Ю. Бондаренко, О. Вишневський, Р. Захарченко, В. Каюков, Т. Мацейків, В. Мусієнко, О. Онищук, С. Павх, В. Радкевич, Л. Савка, Б. Ступарик, С. Чебоненко, О. Ярмоленко). Акцентується увага на тому, що вивчення декоративно-прикладного мистецтва створює умови для творчої спрямованості навчально-виховної діяльності студентів, залучає їх до культурних традицій свого народу, є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності, забезпечує гармонійний розвиток пізнавальної діяльності майбутнього педагога (О.В. Шпитальова та інші). Зокрема, зазначають, що «одним з першочергових завдань фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва є пробудження потреби до творчості та розвиток самої здатності творити. Це може бути тільки за обставин, які передбачають можливість вільної ініціативи, самостійності, по-справжньому творчої діяльності, націленої на створення нового та оригінального на противагу повтору, копіюванню. Необхідність такої творчості виникає лише тоді, коли ціннісними основами для студентів стає любов до народного мистецтва, його коріння, його історії. Специфічною педагогічною особливістю декоративно-прикладного мистецтва є те, що студент стоїть перед необхідністю проявляти індивідуальну творчість. Такий вид діяльності має високі виховні можливості, що дозволяють накопичувати позитивний досвід естетичного ставлення до дійсності...», а «ціннісне відношення формується у студентів завдяки окремим творчим завданням, які вимагають пошуку власного, незвичайного, нестандартного, новаторського погляду кожного студента на спільне завдання, тему (вибір матеріалу, техніки виконання, шляхів реалізації задуму)». Таким чином, «одним із першочергових завдань фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва є пробудження потреби до творчості та розвиток самої здатності творити. Це може бути тільки за обставин, які передбачають можливість вільної ініціативи, самостійності, по-справжньому творчої діяльності, націленої на створення нового та оригінального на противагу повтору, копіюванню, а загалом «декоративно-прикладне мистецтво, як ніякий інший вид навчально-творчої роботи, дозволяє одночасно з розкриттям величезної духовної цінності виробів народних майстрів, формуванням естетичного смаку озброювати майбутніх фахівців технічними знаннями, розвивати у них трудові навички і вміння, вести психологічну і практичну підготовку до праці, до вибору професії, шляхом включення їх в захоплюючий процес створення власних творів. Виготовлення студентами на практичних заняттях виробів дає змогу природно й ґрунтовно виховувати в відчуття самосвідомості в гармонії» [11, с. 77–84].

Виявляючи методологічні засади формування креативності у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, вчені заявляють, що «на підставі врахування різних варіантів обґрунтування загальних ознак змісту професійної підготовки та особливостей діяльності у галузі декоративно-прикладного мистецтва стало можливим вважати феномен «професійна підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва у вищому навчальному закладі» особливим видом професійної підготовки, що з позиції засвоєння особистістю куль-

турної спадщини народу є цілеспрямованим культуро-відповідним процесом формування особистості майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва, який базується на синтезі освіти, мистецтва і художньої практики, здійснюється в навчальному закладі через поєднання освітнього-педагогічного, мистецько-культурного, народознавчого та прикладного аспектів педагогічного процесу і забезпечує здатність особистості до інтеграції із традиційним культурним середовищем, спроможність до створення, аналізу та оцінки декоративно-прикладних виробів, також спрямовує на подальше особистісне, творче й професійне самовдосконалення» [2, с. 78–83].

Із сучасних авторських методик викладання декоративно-прикладного мистецтва і художніх ремесел у закладах вищої освіти мистецького спрямування можливо виокремити думку, що «декоративно-прикладне мистецтво – це важіль, який здатний формувати позитивне ставлення до життя і яке має властивості постійно розширювати способи та прийоми своєї образної виразності, вирішує питання й проблеми синтезу багатьох видів мистецтва та величезний вплив на свідомість людини, на формування її художньої та побутової культури. В його образах, зручних утилітарних формах, мотивах орнаментів містяться символи природи та життя людини. Враховуючи завдання сучасної вищої школи, декоративно-прикладне мистецтво має стати важливою складовою частиною не тільки художньої освіти, а й, зокрема, всіх напрямів підготовки фахівців педагогічної галузі» [5, с. 76–79].

Із досліджень виокремлюється сутність умов професійної підготовки майбутніх фахівців, характеристика «підціль навчання майстрів художніх промислів і ремесел, які вважаються спрямованими на реалізацію компетентнісного, виховного і розвивального компонентів освіти, що мають забезпечити: а) оволодіння багатством духовної і матеріальної культури – передусім системою гуманітарних, фундаментальних і спеціальних знань та способів творчої професійно-художньої діяльності; б) виховання та розвиток особистісних і професійно значущих якостей майбутнього фахівця» [8, с. 130]. До уваги беремо і думку про те, що «реалізація в навчально-виховному процесі вищих педагогічних навчальних закладів педагогічного потенціалу декоративно-прикладного мистецтва виконує дві основні функції: консервуючу та трансмеційну» [9, с. 186–189]. У контексті нашого дослідження суттєвим є висновок, що «вивчення декоративно-прикладного мистецтва є невіддільним компонентом професійної підготовки студентів мистецького профілю й залишається актуальною проблемою сучасної мистецької педагогіки. Фахова підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва потребує впровадження нових технологій формування їх професійної компетентності, які залежать від методів майстерності, вільного використання засобів виражальної мови образотворчого мистецтва, рівня володіння технічними прийомами зображення, процесу й закономірностей народної художньої творчості» [6, с. 4].

На основі аналізу поглядів дослідників стосовно декоративно-прикладного мистецтва у творчому й професійному формуванні креативності майбутніх фахівців можливо виокремити думку, що декоративно-прикладне мистецтво має особливі потенціальні можливості для формування креативних здатностей, а під впливом декоративно-прикладного мистецтва формуються вміння осмислювати культуру, традиції, історію, творчі цінності народу, формуються особливі естетичні погляди і загалом розкривається творча особистість.

Обговорення результатів. Очевидною є потреба у дослідженні виявлення умов для формування професійних якостей майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва та виявлення оптимальних шляхів її реалізації у вищих навчальних закладах України в контексті нових вимог до спеціалістів вищої вимоги.

Розвиток студентів як креативних творчих особистостей на заняттях декоративно-прикладного мистецтва потребує створення відповідних умов, від яких залежить його ефективність, продуктивність виявів проявів студента в просторі творчої діяльності, що розкриває комплекс якостей – концептуальність розуму, вміння швидко знаходити ідею, бути винахідливим, постійно прагнути здобувати нові знання, необхідні для виконання конкретного практичного завдання, самостійності під час вибору завдання тощо. При цьому творчість, індивідуальність,

майстерність проявляється і хоча б у мінімальному відступі від зразка. Результатом є самостійно створена образно-творча робота.

На основі нашого досвіду виокремлюємо із процесу навчання, що «для успішного закріплення знань, вмінь та навичок на заняттях з декоративно-прикладного мистецтва, на нашу думку, доцільним є застосування групових форм роботи, що допускає варіативність завдань і методів та засобів їх виконання. Групу студентів ми поділяємо на дві підгрупи залежно від виду творчої діяльності, змісту завдань, рівня самостійної активності. А також можна поділити за напрямками роботи: оздоблення виробів і створення художніх ситуацій, моделювання ситуацій. Особливими є завдання, які включають проектування навчально-виховних ситуацій, способів діяльності у цих ситуаціях, реалізацію певного змісту естетичного виховання через оптимальні форми діяльності» [1, с. 24].

Попри твердження, що поняття «креативна компетентність» і нині не має однозначного трактування, на основі досліджень виокремлюємо основні підходи до визначення креативної компетентності: як інтегральна багатофакторна якість особистості, що зумовлює розвиток і саморозвиток творчих здібностей, уміння ефективно й продуктивно вирішувати професійні задачі, створювати у результаті інноваційний продукт; як стійка властивість особистості, що виявляється в узгодженні знань, умінь, особистісних якостей і досвіду релятивного процесу створення нового; як система знань, умінь, навичок, здібностей і особистісних якостей, необхідних для творчості та самовдосконалення; готовність до адаптивного використання отриманих знань і у діяльності; інтегративна якість особистості фахівця, що складається з сукупності певних компетенцій, спрямованих на творчу діяльність; як здатність знаходити оригінальні рішення відомих задач, створювати нові професійні продукти, виявляти нові проблеми та знаходити їх вирішення за рахунок реалізації творчих здібностей особистості» [4, с. 35], що своєю чергою зумовлюють необхідні умови формування креативності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва в процесі професійної підготовки.

Педагогічна цінність декоративно-прикладного мистецтва заключається в тому, що дозволяє розкривати й формувати творчу особистість на основі різних видів творів мистецтва, а також дозволяє виховувати в майбутнього вчителя образотворчого мистецтва певну культуру сприйняття матеріального світу, допомагають глибше пізнати засоби інших видів зображувальної художньої виразності, сприяють формуванню естетичного відношення до дійсності. Декоративно-прикладне мистецтво є унікальним засобом збереження й передачі естетичного досвіду людства.

Ми у згоді із положеннями про значимість розвитку креативності як важливої якості майбутніх спеціалістів, оскільки саме ці заняття, що лежать в основі традиційної професійної майстерності, викликають образну продуктивну фантазію, творчу уяву, створюють сприятливі умови для самовираження особистості студента в різних творчих розробках, надають можливість реалізувати індивідуальні творчі потреби, усвідомлення своєї причетності до творинь української та світової культури.

Умовами формування креативності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва є використання наступних методів і прийомів: стимулювання творчого інтересу до знаходження композиційно-образного рішення, що передбачає наведення цікавих прикладів із робіт майстрів та творчих робіт студентів; створення умов для емоційного виплеску, ефекту захоплення, сприйняття незвичайності образного рішення; концептуальність процесу на усіх етапах заняття – від теоретичного рівня (ідея, концепція, образ, символ, знак) до практичного втілення (метод створення – послідовність процесу), що сприяє розвитку різних творчо-інтелектуальних рис, передбачати результати творчих пошуків.

На наш погляд, коли творчий процес із чотирма послідовними етапами [12]: підготовки: формулювання задачі та початкові спроби її розв'язати; інкубація: відволікання від задачі та перемикавання на інший предмет; осяяння (інсайт): інтуїтивне заглиблення в сутність задачі; перевірка: випробування, тобто реалізація рішення обумовлюється інтуїтивним компонентом, що достатньо важливо для формування креативності [12, с. 79–86].

До діяльнісного критерію оцінки результатів ми застосовуємо наступні показники: здатність у виробі відображати основні конструктивні особливості форми; уміння у виробі відтворювати зовнішні контури натури; адекватність відтворення пропорційних відношень цілого і частин; уміння знаходити гармонійні співвідношення кольору, тону і пропорцій відтворюваного; здатність оригінально компоувати; володіння техніками роботи матеріалами; репродуктивні вміння відтворення характерних естетичних ознак натури; здатність творчо реалізовувати художньо-образне рішення.

З огляду на наш досвід викладання декоративно-прикладного мистецтва, насамперед із увагою до народного декоративно-прикладного мистецтва, окреслюємо, що завдання курсу полягає у формуванні у студентів уявлень та знань про народні витoki декоративного мистецтва, види народного мистецтва, історію та роль його у житті людей. Завдання занять з народного декоративно-прикладного мистецтва полягає в тому, щоб допомогти усвідомити себе і своє прагнення творити і навчати, розуміти декоративні твори, а також бачити задум автора, відрізнати ексклюзив від авторських, майстерно виконаних виробів. Навчальні заняття дозволяють розкрити й охопити всі технології виготовлення декоративних виробів. Саме це, на наш погляд, сприяє формуванню в майбутніх фахівців усвідомлення значення декоративно-прикладного мистецтва, формує в них естетичну культуру, можливість формування креативної особистості.

Загалом дослідження процесу творчої діяльності студентів на заняттях декоративно-прикладного мистецтва надало можливість виокремити і звернути увагу на чинники, що створюють перепони до формування їх креативних можливостей: психолого-гносеологічні, які базуються тільки на логічному осмисленні завдання, створюють простір для інерції творчої ідеї, стереотипності мислення; академічно-процедурні, що поєднують репродуктивну і по-своєму, реформаторську роботу студентів; присутність креативного вигляду у роботі, якщо є необхідність використовувати пізнання в нових умовах або використовувати популярні методами постанови творчого завдання.

Для визначення результатів створених умов та рівня сформованості креативних якостей майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва і також у контексті його професійної компетентності, відповідно до завдань розроблено програму для розвитку фахових компетентностей, в якій закладені якісні показники: творчо-особистісний, креативно-знаннєвий, концептуальний, мотиваційний, організаційний, психолого-педагогічна компетентність, оцінно-аналітичний, технологічний, постійна увага до підвищення кваліфікації.

Експериментально доведено, що ефективний творчий розвиток та формування креативності студентів засобами декоративно-прикладного мистецтва забезпечується дотриманням таких педагогічних умов: урахування індивідуальних особливостей; стимулювання емоційно-почуттєвої сфери школярів; сприяння дієвості уяви і фантазії; різноманітність способів реалізації художнього образу в практичній творчій діяльності (самовираження); використання міжпредметних зв'язків, інтеграції змісту художніх дисциплін та елементів міжгалузевої інтеграції.

Висновки. На засадах вищезначеного стало можливим зробити певні узагальнення та висновки:

на підставі виявлення різних методик та особливостей професійної підготовки у галузі декоративно-прикладного мистецтва стало можливим вважати, що професійна підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва є особливим видом;

розробка і впровадження в навчально-виховному процесі комплексу занять з удосконалення вивчення декоративно-прикладного мистецтва вирішує й підтверджує завдання з формування творчої особистості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва;

в контексті виявлення необхідних умов формування креативності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва визначаємо, що специфіка такої підготовки полягає у комплексі впровадження педагогічних, декоративно-прикладних та народознавчих аспектів, що уможливує загалом інтегрування майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва у процес освоєння основ мистецтва; засвоєння особливого досвіду художньо-творчої діяльності у галузі декоративно-прикладного мистецтва, формування особистісних здатностей

для створення художніх образних по суті виробів; осягнення естетичного значення декоративно-прикладного мистецтва шляхом формування загальноприйнятих підходів до оцінки художніх явищ; опанування певного виду декоративно-прикладного мистецтва як традиційного культурного здобутку українського народу.

Подальші перспективи дослідження проблеми. Це дослідження не вичерпує всіх теоретичних і практичних аспектів удосконалення системи професійної художньої освіти, спрямованої на формування креативності студентів та потребує подальших як практичних, так і теоретичних удосконалень. Необхідні подальші дослідження питань, що стосуються навчально-виховного процесу та створення необхідних умов для підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, зокрема вивчення змісту, сучасних інноваційних форм та методів.

Список використаних джерел

1. Вересоцька Н. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб формування креативної компетентності майбутнього вчителя технології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя. Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 1(19). С. 21–30.
2. Власюк О. Навчально-виховний процес підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка)*. 2017. № 3 (58). С. 78–83.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник : видання друге, доповнене й виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
4. Дімітрова-Бурласенко С.Д. Підготовка студентів технічних університетів до виявлення креативної компетентності у професійній діяльності : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Дніпро, 2018. 358 с.
5. Ігнашина-Стоколяс А.О. Декоративно-прикладне мистецтво – вектор професійної підготовки студентів у національній системі мистецької освіти. *Актуальні проблеми викладання дисциплін образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва у навчальних закладах мистецького спрямування: Матеріали I Регіонального науково-практичного семінару, Лозова, ОКЗ «ЛВКМ», 23 березня 2019 р.* Збірник матеріалів. Лозова : ОКЗ «ЛВКМ», 2019. 90 с. С. 76–79
6. Масол Л.М. Підготовка вчителів до поліхудожнього виховання учнів (теоретичні підходи й експериментальний досвід). *Мистецтво та освіта*. 2009. № 2. С. 2–6.
7. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін : монографія ред. І.А. Зязюн. Наукова думка. Київ, 2003. 262 с.
8. Радкевич В.О. Сучасні підходи до організації професійного навчання фахівців художніх промислів і ремесел. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Ред. кол. В.М. Мадзігон та ін. 2007. № 2. С. 130.
9. Смірнова О.О. Творчі якості особистості художника-педагога у структурі професійної діяльності. *Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 20–21 жовтня 2011 р.)*. Умань, 2011. 288 с. С. 186–189.
10. Ткачук О., Ковальчук Т. Дослідження професійних складових компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва курсу «Художня обробка паперу». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2019. № 2 (86). С. 101–109.
11. Шпитальова О.В. Формування творчої особистості студента засобами народного декоративно-прикладного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Одеса, 2016. № 2 (56). С. 77–84.
12. Wallas G. *The Art of Thought*. Jonathan Cape, 1926. P. 79–96 (избр. отрывки; пер. М. Фаликман) – Психология мышления. Хрестоматия по психологии. / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Ф. Спиридонова, М.В. Фаликман, В.В. Петухова. Москва, 2008.

References

1. Orlov V. F. (2003) *Profesiine stanovlennia vchyteliv mystetskykh dystsyplin : monohrafiia [Professional development of teachers of art disciplines : monograph]// red. I. A. Ziaziun*. Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].

2. Honcharenko S. U. (2011) *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk : vydannia druhe, dopovnene y vypravlene [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary: second edition, supplemented and corrected]*. Rivne: Volynski oberehy [in Ukrainian].
3. Veresotska N. (2019) *Dekoratyvno – uzhytkove mystetstvo yak zasib formuvannia kreatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia tekhnologii [Decorative – applied art as a means of forming the creative competence of the future teacher of technology]* Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. Zbirnyk naukovykh prats [in Ukrainian].
4. Shpytalova O.V. (2016) *Formuvannia tvorchoi osobystosti studenta zasobamy narodnoho dekoratyvno – prykladnoho mystetstva [Formation of the creative personality of the student by means of national decorative - applied art]*. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii [in Ukrainian].
5. Vlasiuk O. (2017) *Navchalno-vykhovnyi protses pidhotovky fakhivtsiv dekoratyvno – prykladnoho mystetstva: teoretychnyi analiz [Educational process of training specialists in decorative and applied arts: theoretical analysis]*. Pedahohichni protses: teoriia i praktyka (Seriia: Pedahohika) [in Ukrainian].
6. Ihnashyna-Stokolias A.O. (2019) *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo – vektor profesiinoi pidhotovky studentiv u natsionalnii systemi mystetskoï osvity [Decorative and applied art is a vector of professional training of students in the national system of art education]*. Aktualni problemy vykladannia dystsyplin obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva u navchalnykh zakladakh mystetskoï spriamuvannia: Materialy I Rehionalnoho naukovo-praktychnoho seminaru, Lozova, OKZ “LVKM”, 23 bereznia 2019 r. / Zbirnyk materialiv. Lozova : OKZ “LVKM” [in Ukrainian].
7. Radkevych V.O. (2007) *Suchasni pidkhody do orhanizatsii profesiinoho navchannia fakhivtsiv khudozhnykh promysliv i remesel [Modern approaches to the organization of professional training of specialists in arts and crafts]*. Mystetska osvita: zmist, tekhnologii, menedzhment. / red. kol. V.M. Madzhon ta in. [in Ukrainian].
8. Smirnova O.O. (2011) *Tvorchi yakosti osobystosti khudozhnyka-pedahoha u strukturi profesiinoi diialnosti [Творчі якості особистості художника-педагога у структурі професійної діяльності]*. Teoretyko-metodolohichni aspekty mystetskoï osvity : zdobutky, problemy ta perspektyvy : materialy Vseukrainskoï naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uman, 20–21 zhovtnia 2011 r.). Uman : PP Zhovtyi O.O. [in Ukrainian].
9. Masol L.M. (2009) *Pidhotovka vchyteliv do polikhudozhnoho vykhovannia uchniv (teoretychni pidkhody y eksperymentalnyi dosvid) [Preparation of teachers for polyart education of students (theoretical approaches and experimental experience)]*. Mystetstvo ta osvita [in Ukrainian].
10. Kostiuk T.V. (2018) *Vplyv dekoratyvnoho mystetstva na rozvytok tvorchoi osobystosti studenta [The influence of decorative art on the development of the student's creative personality]*. Osnovni napriamy rozvytku pedahohichnoi nauky: Materialy 0-75 III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Rivne, 7-8 hrudnia roku 2018 roku). Kherson: Vydavnytstvo «Molodyi vchenyi» [in Ukrainian].
11. Dimitrova-Burlaienko S. D. (2018) *Pidhotovka studentiv tekhnichnykh universytetiv do vyjavlennia kreatyvnoi kompetentnosti u profesiinii diialnosti [Preparing students of technical universities to identify creative competence in professional activities]*: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04. Dnipro [in Ukrainian].
12. Wallas G. (2008) *The Art of Thought. Jonathan Cape, 1926. P. 79-96 (yzbr. otruvky; per. M. Falykman) - Psykholohyia mushlenyia. Khrestomatyia po psykholohyy. / Pod red. Yu.B. Hyppenreiter, V.F. Spyrndonova, M.V. Falykman, V.V. Petukhova. M. [in English]*.

Kovalchuk Tetyana Petrivna

Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Decorative Arts and Graphics
of the Faculty of Arts and Graphics
South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

Rudoy Vadym Volodymyrovych

Assistant at the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics
of the Faculty of Arts and Graphics
South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

CONDITIONS FOR FORMATION OF CREATIVITY OF FUTURE SPECIALISTS OF DECORATIVE AND APPLIED ART IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The article considers the features of decorative and applied arts and focuses on the methodological principles of teaching the discipline. It is determined that the problems of training future specialists in arts and crafts show the essence of the phenomenon of "professional training of arts and crafts" as a special type of training, is a purposeful process of forming the future artist - teacher of arts and crafts, based on the synthesis of education, art and artistic practice is carried out through a combination of pedagogical, aesthetic, history of arts, peoples food and applied aspects.

Based on the disclosure of the effective role of arts and crafts, the potential of arts and crafts in the formation of creativity of future professionals. A number of pedagogical conditions for the effectiveness of the formation of creativity of future professionals by means of decorative and applied arts have been determined.

It is substantiated that the specifics of such training lies in the complex implementation of pedagogical, decorative – applied and ethnographic aspects, which allows in general the integration of the future specialist of decorative and applied arts in the process of mastering the basics of art; mastering the special experience of artistic and creative activity in the field of decorative and applied arts, the formation of personal abilities to create artistic figurative products in essence; comprehension of aesthetic value of decorative and applied art by formation of generally accepted approaches to an estimation of the art phenomena; mastering a certain type of decorative and applied art as a traditional cultural achievement of the Ukrainian people. Further prospects for the study of the problem are outlined, based on the fact that the analysis of this study does not exhaust all theoretical and practical aspects of improving the system of professional pedagogical education aimed at developing students' creativity and requires further practical and theoretical improvements.

Perspective further researches of questions concerning educational process and conditions of preparation of future experts of arts and crafts, in particular studying of the maintenance, innovative forms and methods of preparation of future experts are opened.

Key words: *decorative and applied arts, professional training, creativity, creative competence.*